

गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०८३/०२/२२

बारेकोट गाउँपालिकाको साझा सुविधा केन्द्र सञ्चालन तथा ब्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि २०८३

बारेकोट गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
लिम्सा, जाजरकोट
कर्णाली प्रदेश

प्रस्तावना : गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७८ को परिच्छेद ५ दफा ३३ (१०) मा स्थानीय तहले साझा सुविधा केन्द्र (उद्यम घर) को स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापनको लागि छुट्टै कार्यविधि बनाई लागू गर्न सक्नेछ भन्ने व्यवस्था भएको र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद १५ दफा १०२ को उपदफा (२) ले कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाउन सक्ने अधिकार दिएको हुँदा यसै बमोजिम बारेकोट गाउँपालिकाले निर्माण गरेको साझा सुविधा केन्द्र (उद्यम घर) व्यवस्थित गर्नका लागि यो कार्यविधि स्वीकृत गरी जारी गरिएको छ ।

परिच्छेद १: प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

(क) यस कार्यविधिको नाम " बारेकोट गाउँपालिकाको साझा सुविधा केन्द्र (उद्यम घर) सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८३" रहेको छ ।

(ख) यो कार्यविधि बारेकोट गाउँपालिका कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मितिले प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा (Definitions):

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

(क) "कार्यालय" भन्नाले बारेकोट गाउँपालिकाको कार्यालय सम्झनु पर्दछ ।

(ख) "सदस्य" भन्नाले साझा सुविधा केन्द्र (उद्यम घर) सञ्चालनको लागि उद्यमीहरूबाट गठन गरिएको सञ्चालन समितिको सदस्य भन्ने बुझनु पर्दछ ।

(ग) "लघु उद्यमी" भन्नाले नाफा कमाउने उद्देश्यले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता गरी उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्ने व्यक्ति वा समूह सम्झनु पर्छ । यस कार्यविधिमा "उद्यम" वा "उद्यमी" मात्र उल्लेख भएको स्थानमा क्रमशः लघु उद्यम र लघु उद्यमी बुझनु पर्दछ ।

(घ) "साझा सुविधा केन्द्र (उद्यम घर)" भन्नाले आर्थिक दृष्टिले गरिबीको रेखामुनिका, एउटै प्रकृतिको उद्यम (सुधारिएको आरन र बाँसको हस्तकला बनाउने) व्यवसाय भएका, आफ्नो निजी घर वा जग्गामा उद्यम सञ्चालन गर्ने उपयुक्त ठाउँ नभएका लघु उद्यमीहरूलाई उत्पादन, कच्चा पदार्थको प्रशोधन,

भण्डारण र बिक्री वितरणमा सहज पुर्याउने उद्देश्यले स्थापना गरिएको भवन र त्यसमा भएका उपकरणहरू समेतलाई बुझ्नु पर्दछ ।

(ड) "परियोजना" भन्नाले जापान सरकारको आर्थिक सहयोग, युएनडीपीको नेतृत्व तथा युएन ह्याविट्याटको सहकार्यमा जाजरकोट भूकम्पबाट प्रभावित क्षेत्रहरूमा जीविकोपार्जन सुधार र विपद् उत्थानशीलता सुदृढीकरणका लागि कार्यान्वयन परियोजना सम्झनु पर्दछ ।

(च) "मर्मत सम्भार कोष" भन्नाले साझा सुविधा केन्द्र (उद्यम घर) मर्मत सम्भारका लागि स्थापना गरिएको कोष भन्ने बुझ्नु पर्दछ ।

(छ) "गाउँपालिका वा पालिका" भन्नाले बारेकोटगाउँपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।

(ज) "उद्यमी" भन्नाले सुधारिएको सुधारिएको आरन र बाँसको हस्तकला बनाउने लघु उद्यमी बुझ्नु पर्दछ ।

(झ) "वडाध्यक्ष" भन्नाले साझा सुविधा केन्द्र रहेको वडाका वडाध्यक्षलाई सम्झनु पर्दछ । साथै वडा भन्नाले साझा सुविधा केन्द्र रहेको वडालाई सम्झनु पर्दछ ।

(ञ) "सञ्चालन समिति" भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम केन्द्रको व्यवस्थापनका लागि गठित समिति बुझ्नु पर्दछ ।

(ट) "उद्यम शाखा" भन्नाले बारेकोटगाउँ पालिकाको उद्यम विकास हेर्ने शाखालाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद २: साझा सुविधा केन्द्र सञ्चालन समिति गठन र व्यवस्था

३. साझा सुविधा केन्द्र (उद्यम घर) सञ्चालन:

(क) पालिका स्तरको संरचनाको रूपमा पालिकासँग समन्वय र स्वीकृति लिई परियोजनाबाट साझा सुविधा केन्द्र निर्माण गरिएकोले यसलाई पालिका स्तरको संरचना मानिनेछ ।

(ख) पालिकाले साझा सुविधा केन्द्र निर्माण भएको वडालाई यसको सञ्चालन र व्यवस्थापनको जिम्मेवारी दिनेछ । पालिकाको उद्यम शाखाले यसका लागि आवश्यक सहजीकरण गर्नेछ ।

(ग) सम्बन्धित वडाका वडाध्यक्षको संयोजकत्वमा साझा सुविधा केन्द्र सञ्चालन समिति गठन गरिनेछ । सञ्चालन समितिमा निम्न पदाधिकारीहरू रहनेछन्:

- वडाध्यक्ष — संयोजक
- वडा सदस्य (महिला सदस्य) — सदस्य
- पालिका लेखा प्रमुख — सदस्य
- वडा सचिव — सदस्य
- उद्यम शाखा प्रमुख — सदस्य सचिव

(घ) सञ्चालन समितिले हरेक महिनाको अन्तिम साता नियमित बैठक बस्नेछ । समितिले उद्यमीहरूको उत्पादन तथा वित्तीय विवरण अनुगमन गर्नेछ, मर्मत सम्भार कोषको व्यवस्थापन गर्नेछ, र पालिका लाई त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन बुझाउनेछ ।

(ङ) साझा सुविधा केन्द्र व्यवस्थापन, रेखदेख, दीर्घकालीन सञ्चालन र संरक्षणको जिम्मा वडाको रहनेछ । वडाले सम्बन्धित लाभग्राही उद्यमीलाई त्यसको जिम्मा दिई आवश्यक समन्वय गर्नेछ ।

परिच्छेद ३: नियमित सञ्चालन तथा व्यवस्थापन

४. नियमित सञ्चालन व्यवस्था:

(क) विद्युत, पानी, सरसफाइ महसुल: विद्युत, पानी, सरसफाइ आदिको महसुल सम्बन्धित लाभग्राही उद्यमीले आफैले तिर्नु पर्नेछ । महसुल नतिरेमा सेवा सुविधा बन्द गरिनेछ ।

(ख) सरसफाइ तथा फोहोर व्यवस्थापन: साझा सुविधा केन्द्रको नियमित सरसफाइ र फोहोर व्यवस्थापनको जिम्मा सम्बन्धित लाभग्राही उद्यमीहरूकै हुनेछ । लाभग्राही उद्यमीहरूले कुहिने (जैविक) र नकुहिने (प्लास्टिक, धातु) फोहोरहरू छुट्याएर राख्नु पर्नेछ । खतरनाक फोहोर (मेसिनको प्रयोग भएको तेल, रसायन) लाई छुट्टै संकलन गरी पालिकाको समन्वयमा व्यवस्थापन गरिनेछ ।

(ग) सुरक्षा व्यवस्थापन: सुरक्षासँग सम्बन्धित उपकरणहरू जस्तै आगो निवारण उपकरण (फायर एक्सटिङ्गुइशर) र प्राथमिक उपचार बाकसको वडा वा गाउँपालिकाको समन्वयमा प्रदान गरिनु पर्छ । हरेक ३ महिनामा आगो निभाउने उपकरणको जाँच गर्नुपर्नेछ ।

(घ) व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (PPE): कामदारहरूलाई उपयुक्त व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (पञ्जा, माक्स, चश्मा, सुरक्षा जुता) वडा वा गाउँपालिकाको समन्वयमा प्रदान गरिनु पर्छ र उनीहरूले त्यसको प्रयोग गर्नु अनिवार्य हुन्छ । PPE नलगाई काम गर्न पाइने छैन ।

(ङ) भवन संरक्षण: साझा सुविधा केन्द्र भवनमा कुनै परिवर्तन (भित्ता तोड्ने, प्वाल पार्ने, संरचना परिवर्तन) गर्न र क्षति पुर्याउन पाइने छैन । कुनै पनि मर्मतका लागि सञ्चालन समितिको पूर्वस्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(च) कच्चा पदार्थ व्यवस्थापन: उत्पादनका लागि आवश्यक कच्चा पदार्थ लाभग्राही उद्यमी आफैँले व्यवस्था गर्नुपर्नेछ र व्यवस्थित तथा सुरक्षित किसिमले भण्डारण गर्नुपर्नेछ । ज्वलनशील पदार्थ (तेल, पेन्ट) छुट्टै सुरक्षित स्थानमा राख्नुपर्नेछ ।

(छ) थप सुविधा: साझा सुविधा केन्द्रमा चर्पीको व्यवस्था हुनेछ । साइनबोर्ड राखिनेछ जसमा निर्माणमा सहयोग गर्ने निकायहरूको नाम, लागत, र मिति स्पष्ट उल्लेख गरिनेछ । आवश्यकता र बजेटलाई ध्यान दिई अन्य व्यवस्था गरिनेछ ।

(ज) सञ्चालन समय: साझा सुविधा केन्द्र पालिकाको कार्यालय सञ्चालन समय (बिहान ०९:०० बजेदेखि बेलुका ५:०० बजेसम्म, सार्वजनिक बिदा बाहेक) मा सञ्चालन हुनेछ । आवश्यकता अनुसार सञ्चालन समितिको स्वीकृतिमा थप समय राख्न सकिनेछ ।

परिच्छेद ४: लाभग्राही उद्यमी छनौट र सम्झौता

५. लाभग्राही उद्यमी छनौटको प्रक्रिया:

(क) लाभग्राही उद्यमी छनौटमा पालिकाको उद्यम शाखाले वडासँग आवश्यक समन्वय गर्नेछ ।

(ख) प्राथमिकता: भूकम्पले घर भत्किएका, परिवारको सदस्य गुमाएका, गम्भीर घाइते भएका, आफ्नो परम्परागत उद्यम क्षतिग्रस्त हुन गई उद्यम सञ्चालन गर्न नसकेका, विपन्न, दलित, एकल महिला,

अपांगता भएका, सीमान्तकृत समुदायलाई प्राथमिकता दिइनेछ । न्यूनतम ३० प्रतिशत महिला सहभागिता अनिवार्य रहनेछ ।

(ग) छनौट मापदण्ड: सम्बन्धित काम (सुधारिएको आरन र बाँसको हस्तकला बनाउने) मा दक्षता भएका व्यक्तिहरूलाई आवेदनका लागि आह्वान गरिनेछ । पालिकाको उद्यम शाखाले सीप, पारिवारिक अवस्था, अपांगता, आर्थिक सामाजिक अवस्थालाई मूल्यांकन गरी छनौट गर्नेछ ।

(घ) उद्यमी संख्या: साझा सुविधा केन्द्रमा ३ देखि १० जना उद्यमीहरू रहनेछन् । यस केन्द्रमा दुई प्रकृतिका उद्यम (सुधारिएको आरन र बाँसको हस्तकला बनाउने) सञ्चालन हुने भएकाले तिनीहरूबीच जिम्मेवारी बाँडफाँट गरिनेछ । छनौट भएका लाभग्राही उद्यमीहरूलाई व्यवसाय सम्बन्धित तालिम, अभिमुखीकरणमा पालिकाले नेतृत्व गर्नेछ ।

(ङ) सम्झौता: छनौट भएपछि उद्यमीसँग पालिकाले एक वर्षका लागि कार्य सम्झौता गर्नेछ । नवीकरणका लागि उद्यमीले वार्षिक प्रगति विवरण र मर्मत सम्भार कोष योगदानको प्रमाण पेश गर्नुपर्नेछ ।

(च) साझा सुविधा केन्द्रको उपयोग: केन्द्र उद्यम व्यवसाय सञ्चालन बाहेकको अन्य गतिविधिका लागि प्रयोग गरिने छैन ।

परिच्छेद ५: आर्थिक व्यवस्थापन, मर्मत सम्भार कोष र उपकरण संरक्षण

६. आर्थिक व्यवस्थापन:

(क) साझा सुविधा केन्द्रमा एकै किसिमको उत्पादनमा २ वा सोभन्दा बढी उद्यमी संलग्न भएमा उत्पादित सामग्री साझा हुनेछ र लागत घटाई भएको मुनाफामा बराबर हक लाग्नेछ । मुनाफा बाँडफाँट सञ्चालन समितिको रोहबरमा गरिनेछ ।

(ख) पालिकाले व्यवसाय दर्ता र कर (घरेलु तथा साना उद्योग दर्ता, सामाजिक सुरक्षा कोष) मा आवश्यक सहजीकरण गर्नेछ ।

७. मर्मत सम्भार कोष स्थापना र व्यवस्थापन:

(क) साझा सुविधा केन्द्रको दिगो सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार सुनिश्चित गर्न "मर्मत सम्भार कोष" स्थापना गरिनेछ । कोषको रकम पालिकाको अलग खातामा जम्मा गरिनेछ र वार्षिक लेखापरीक्षण गरिनेछ ।

(ख) कोषमा वडा, पालिका, दातृ निकाय तथा लाभग्राहीहरूले योगदान गर्न सक्नेछन् । उद्यमीहरूले निर्माणको क्रममा अनुमानित लागतको कम्तीमा १ प्रतिशत रकम एकमुष्ट जम्मा गर्नुपर्नेछ (नगद वा श्रम योगदान) ।

(ग) कोषको रकम साझा सुविधा केन्द्रको मर्मत सम्भार, स्तरोन्नति र आवश्यक पर्ने उपकरणहरू खरिदका लागि मात्र प्रयोग हुनेछ । कोष खर्च गर्न सञ्चालन समितिको बैठकको अनिवार्य निर्णय हुनुपर्नेछ ।

(घ) कोषको रकम दावी नपाइने: कुनै उद्यमीले उद्यम व्यवसाय छाडेमा वा अन्यत्र सारेमा उक्त उद्यमीले मर्मत सम्भार कोषमा जम्मा भएको रकमको आफ्नो हिस्साको कुनै दावी गर्न पाउने छैन ।

(ङ) कोषको सदुपयोग: कोषको रकम सही सदुपयोग गर्ने जिम्मेवारी सञ्चालन समितिको हुनेछ । हिनामिना गरेमा प्रचलित कानून बमोजिम सजाय हुनेछ ।

द. उपकरणको संरक्षण र मर्मत सम्भार:

(क) परियोजना साथै अन्य साझेदार संस्थाले उपलब्ध गराएको सम्पूर्ण उपकरणको लगत (सीएफसी उपकरण पञ्जी) पालिकाले राख्नेछ । उपकरणको संरक्षण गर्नु उद्यमीहरूको कर्तव्य हुनेछ ।

(ख) सामान्य हास (Natural Wear and Tear) को मर्मत मर्मत सम्भार कोषबाट गरिनेछ । लापरवाहीपूर्वक क्षति पुर्याएमा सम्बन्धित उद्यमी मर्मत खर्चको ७० देखि १०० प्रतिशत व्यहोर्नुपर्नेछ ।

(ग) पालिका वा वडा कार्यालयले कुनै पनि बेला कोषको विवरण माग गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद ६: सम्झौता रद्द, विवाद व्यवस्थापन र उजुरी

९. सम्झौता रद्द र विवाद व्यवस्थापन:

(क) पालिकालाई जानकारी नगराई लगातार ४५ दिनभन्दा बढी केन्द्र बन्द राखेमा, वा लगातार ३ महिना महसुल नतिरेमा, पालिकाले १५ दिने सूचना दिई सम्झौता रद्द गरी नयाँ उद्यमीसँग सम्झौता गर्न सक्नेछ ।

(ख) उद्यमीले स्वेच्छिक रूपमा उद्यम छाड्न चाहेमा १ महिना अगाडि लिखित सूचना दिनुपर्नेछ । छाड्नु अगाडि सबै आर्थिक दायित्व (विद्युत, पानी महसुल, मर्मत कोषको बाँकी) पूरा गर्नुपर्नेछ ।

(ग) विवाद तथा उजुरी व्यवस्थापन: लाभग्राही उद्यमीहरूबीच वा समिति र उद्यमीबीच कुनै विवाद वा उजुरी आएमा सञ्चालन समितिले आवश्यक सहजीकरण र मेलमिलाप गर्नेछ । मेलमिलाप नभएमा उजुरी पालिकाको उद्यम शाखामा पठाइनेछ र पालिकाको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

परिच्छेद ७: क्षमता विकास, तालिम र बजारीकरण

१०. तालिम र क्षमता विकास:

(क) पालिकाले आफ्नो वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार उद्यमीहरूलाई तालिम (गुणस्तर नियन्त्रण, वित्तीय साक्षरता, सुरक्षा, उत्पादन प्रविधि) दिनेछ । प्रत्येक आर्थिक वर्षमा कम्तीमा ३ वटा तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।

(ख) पालिकाले परियोजनासँग सहकार्य गरी प्रारम्भिक अभिमुखीकरण र आवधिक क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गर्नेछ ।

११. बजारीकरण सहायता:

(क) उत्पादित सामग्रीको बजारीकरणमा पालिकाले सहयोग गर्नेछ । पालिकाले स्थानीय, प्रदेश, र राष्ट्रिय मेलाहरूमा सहभागिताको लागि ५० प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराउनेछ ।

(ख) उत्पादित सामग्रीको बजारीकरणका लागि पालिकाको हाटबजारमा निःशुल्क स्टल उपलब्ध गराइनेछ ।

(ग) पालिकाले लागत साझेदारीमा स्तरोन्नति गर्न आवश्यक सहयोग गर्नेछ ।

परिच्छेद दः विविध

१२. सार्वजनिक लेखापरीक्षणः

साझा सुविधा केन्द्र निर्माण सम्पन्न भएपछि पालिकाको आयोजनामा सञ्चालन समिति र वडा प्रतिनिधिको उपस्थितिमा सार्वजनिक लेखापरीक्षण गरिनेछ । त्यसपछि मात्र केन्द्र समितिलाई हस्तान्तरण गरिनेछ ।

१३. स्तरोन्नति र अनुगमनः

हस्तान्तरणपछि पालिकाले बेला बेलामा अनुगमन गर्नेछ र आवश्यकता अनुसार स्तरोन्नतिका लागि बजेटको व्यवस्था गर्नेछ । स्तरोन्नतिका लागि मर्मत सम्भार कोषमा भएको रकमले नपुगेमा सञ्चालन समितिले पालिका वा वडामा लागत साझेदारी गर्न निवेदन दिन सक्नेछ ।

१४. पुनरावलोकन र संशोधनः

(क) यस कार्यविधिको पुनरावलोकन प्रत्येक २ वर्षमा गरिनेछ ।

(ख) संशोधन बारेकोटगाउँपालिका कार्यपालिकाको निर्णयबाट गर्न सकिनेछ ।

अनुसूची

१ निर्माण भएको साझा सुविधा केन्द्र (उद्यम घर) प्राविधिक रूपरेखा